

Date: 13th January-2025

ELEKTRON TIZIMLARDA DAVLAT TILINING QO‘LLANILISHI VA UNING RIVOJI

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna
Osiyo xalqaro universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya: Elektron tizimlar, bugungi kunda, jamiyatning barcha sohalarini qamrab olgan, kommunikatsiya va ma'lumot almashishning asosiy vositalariga aylangan. O‘zbekistonda, ayniqsa, davlat tili sifatida o‘zbek tilining elektron tizimlar va axborot texnologiyalarida qo‘llanilishi, milliy tilni rivojlantirishning muhim jihatlaridan biridir. Elektron tizimlarda davlat tilining qo‘llanilishi, nafaqat davlat organlari va fuqarolar o‘rtasidagi aloqalarni osonlashtiradi, balki til siyosatini yanada mustahkamlash, o‘zbek tilining raqamli makonidagi o‘rnini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada elektron tizimlarda davlat tilining qo‘llanilishining bugungi holati, uning rivojlanish yo‘nalishlari, mavjud muammolar va kelajakdagi istiqbollari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: elektron tizimlar, davlat tili, o‘zbek tili, axborot texnologiyalari, raqamli makon, til siyosati, tilni rivojlantirish, raqamlashtirish.

Kirish

Bugungi kunda elektron tizimlar va axborot texnologiyalarining tez rivojlanishi, barcha sohalarida avtomatlashtirilgan jarayonlar va raqamli aloqalar mavjudligini ta'minlamoqda. Bu holat, o‘z navbatida, davlat tili sifatida o‘zbek tilining elektron platformalarda, xususan, davlat organlari va fuqarolar o‘rtasidagi axborot almashinuvida, keng qo‘llanilishini taqozo etadi. O‘zbekiston Respublikasining Davlat tili to‘g‘risidagi qonuni, 1991-yilda qabul qilinganidan so‘ng, o‘zbek tilining jamiyatning barcha sohalarida, shu jumladan, elektron tizimlarda qo‘llanilishi bo‘yicha qator choralar ko‘rilgan.

Elektron tizimlar, o‘zbek tilining raqamli makonda rivojlanishiga imkon yaratish bilan birga, tilning samarali ishlatilishini ta'minlashda bir qator yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Biroq, bu jarayonda bir qator muammolar ham mavjud bo‘lib, ularni hal etish uchun qo‘shimcha ishlar talab etiladi. Elektron tizimlar va axborot texnologiyalarida davlat tilining yanada samarali qo‘llanilishini ta'minlash uchun davlat organlari, ilmiy tadqiqotchilar va texnologiya mutaxassislari tomonidan izchil va tizimli ishlanmalar olib borilmoqda.

Asosiy qism

1. **Elektron tizimlar va davlat tili: Zamonaviy holat** Elektron tizimlar mamlakatning ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy tizimini qayta tashkil qilishda katta ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda davlat organlari va boshqa tashkilotlar, o‘z faoliyatini raqamli tizimlar orqali olib borishni boshlagan. Bunda davlat tilining elektron tizimlarida qo‘llanilishi talab etiladi. Bunday tizimlar orasida davlat xizmatlarini taqdim etish, onlayn arizalar, elektron pochta, veb-saytlar va boshqa ko‘plab raqamli platformalar mavjud.

Date: 13th January-2025

O'zbekistonning "Davlat tili to'g'risidagi" qonuni va boshqa normativ hujjatlar davlat tili sifatida o'zbek tilini barcha sohalarda, shu jumladan, elektron tizimlarda ham keng qo'llashni ko'zda tutadi. O'zbek tilining raqamli makonda keng qo'llanishi uchun yirik davlat organlari va tashkilotlari o'z saytlarini va elektron resurslarini o'zbek tilida taqdim etishmoqda. Masalan, O'zbekistonning davlat portali, banklar va boshqa xizmatlar saytlarida o'zbek tili asosiy til sifatida ishlatiladi.

Biroq, elektron tizimlarda davlat tilining qo'llanilishi ba'zi muammolarni keltirib chiqaradi. Xususan, ba'zi raqamli platformalarda, asosan, ingliz yoki rus tillari keng qo'llaniladi, bu esa o'zbek tilini ishlatishda qiyinchiliklar tug'diradi. Bunday holat, o'zbek tilining raqamli makonda yetarlicha rivojlanmaganligini ko'rsatadi.

2. **Elektron tizimlarda o'zbek tilining rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi omillar** Elektron tizimlarda davlat tilining rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi omillar bir nechta. Bularning asosiylari quyidagilardir:

o **Tilning raqamli makondagi rivojlanishidagi kamchiliklar**

O'zbek tilining raqamli makonda rivojlanishidagi kamchiliklar, birinchi navbatda, tilni kodlash va translyatsiya qilishda yuzaga keladigan muammolar bilan bog'liq. Ba'zi elektron tizimlar va ilovalarda o'zbek tilini qo'llashda ko'p so'zlar va iboralar uchun to'g'ri tarjima yoki sinonimlar mavjud emas, bu esa o'zbek tilining samarali ishlatilishiga to'sqinlik qiladi.

o **Texnik imkoniyatlarning cheklanganligi**

Elektron tizimlar va axborot texnologiyalarida o'zbek tilining to'liq qo'llanilmasligi, ba'zan texnik imkoniyatlarning yetishmasligi bilan bog'liq. Ko'plab dasturiy ta'minotlar va tizimlar, o'zbek tilini qo'llashni to'liq qo'llab-quvvatlamaydi yoki tilni to'g'ri qo'llash uchun kerakli xususiyatlarga ega emas.

o **Ma'lumot va resurslarning yetishmasligi**

Elektron tizimlarda o'zbek tilining keng qo'llanishi uchun yuqori sifatli va keng qamrovli ma'lumot bazalari, resurslar va tarjima dasturlarining mavjudligi zarur. Hozirgi kunda bu sohada yetarlicha rivojlangan resurslar mavjud emas, bu esa o'zbek tilining elektron tizimlarda keng ishlatilishini cheklaydi.

3. **Kelajakdagi rivojlanish istiqbollari va imkoniyatlar** O'zbek tilini elektron tizimlarda yanada samarali qo'llash uchun quyidagi yo'nalishlar muhim ahamiyatga ega:

o **Texnologik imkoniyatlarni rivojlantirish**

O'zbek tilini elektron tizimlarda keng qo'llashni ta'minlash uchun, dasturiy ta'minotlarni va texnologik resurslarni rivojlantirish zarur. Masalan, tilni qayta ishlash va tarjima qilishni osonlashtirish uchun zamonaviy sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish mumkin. Bu, o'zbek tilining elektron tizimlarda ishlatilishida yuzaga keladigan texnik muammolarni hal etishga yordam beradi.

o **O'zbek tiliga asoslangan yangi platformalar va ilovalar yaratish**

O'zbek tilida ishlaydigan yangi elektron platformalar va ilovalarni yaratish, tilning raqamli makondagi o'rnini mustahkamlashga yordam beradi. Yangi mobil ilovalar, veb-saytlar va boshqa xizmatlar yaratish orqali, o'zbek tilining raqamli tizimlarda ishlatilishini kengaytirish mumkin.

Date: 13th January-2025

o Ta'lim va o'quv resurslarini takomillashtirish

O'zbek tilida dasturlash, axborot texnologiyalari va raqamli tizimlar bo'yicha ta'limni takomillashtirish, kelajakdagi mutaxassislarni tayyorlashda katta ahamiyatga ega. Bu orqali, o'zbek tilining texnik sohalarda qo'llanilishi va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni yaratish mumkin.

Xulosa

Elektron tizimlarda davlat tilining qo'llanilishi, o'zbek tilini raqamli makonda rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonning axborot texnologiyalari va raqamli tizimlar sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, davlat tili sifatida o'zbek tilining keng qo'llanilishini ta'minlashga qaratilgan. Biroq, mavjud texnik va resurslar cheklovlari, o'zbek tilining raqamli makonda rivojlanishiga to'sqinlik qilmoqda. Kelajakda, texnologik imkoniyatlarni rivojlantirish, yangi platformalar yaratish va ta'lim tizimini takomillashtirish orqali, o'zbek tilining elektron tizimlarda samarali qo'llanilishini ta'minlash mumkin bo'ladi.

ADABIYOTLAR:

1. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING "DEVONU LUGOTIT TURK" DAGI SHAKLINI HAM, MAZMUNINI HAM SAQLAGAN IDIOMALAR TAHLILI.
2. Oxunjonovna, B. D. (2024). BOZCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O 'ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 122-125.
3. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ELEKTRON ISH YURITISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 235-240.
4. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 229-234.
5. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUIJATLAR BILAN ISHLASHDA O 'ZBEK TILI ME'YORLARINI QO 'LLASHNING DOLZARBLIGI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 247-252.
6. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUIJATLARNI DAVLAT TILIDA YOZISHDA TERMINOLOGIYA VA UNING STANDARTLASHUVI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 1-7.
7. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O 'ZBEKISTONGA MOSLASHUVI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 241-246
- ['ZBEK TILIDA ISH YURITISHNING YANGI TEXNOLOGIK IMKONIYATLARI](#)
BD Oxunjonovna - Problems and solutions at the stage of innovative ..., 2024
8. Oxunjonovna, B. D. (2024). O 'ZBEK TILINING RASMIY ISH YURITISH TILIGA AYLANISH TARIXI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 32-37.

Date: 13th January-2025

9. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S" DEVONU LUGOTIT TURK". Modern Science and Research, 2(9), 64-67.
10. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. Modern Science and Research, 2(10), 670-675.
11. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. Modern Science and Research, 2(10), 538-540.
12. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. PEDAGOGS jurnali, 14(1), 22-25.
13. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 1(9), 333-338.
14. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.
15. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). Modern Science and Research, 3(2), 739-746.
16. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. Modern Science and Research, 2(4), 568-5672.
17. khunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in" Devonu LugOtit Turk" and Currently Available. Journal of Higher Education and Academic Advancement, 1(2), 194-198.
18. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. Modern Science and Research, 3(1), 687-693.
19. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 4(3), 125-131.
20. Oxunjonovna, B. D., & Sadriddinovna, F. N. (2024, December). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLIL MUAMMOLARI. In Uz Conferences (Vol. 2, No. 4, pp. 41-44).
21. Бободжонова, Д. (2024). IT IS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE ANALYSIS OF PROVERBS OF THE MUSICAL PROFESSION. Журнал универсальных научных исследований, 2(5), 402-413.
22. Oxunjonovna, B. D. (2024). "SIPOHI", "JANGCHI" LEKSEMALARI HAMDA "SAVDOGAR", "SAYYOH" LEKSEMALARI ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ MAQOLLARI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(4), 331-338.
23. Oxunjonovna, B. D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ KASB-KOR TURLARI (Temirchilik kasb-hunari doirasida).
24. Oxunjonovna, B. D. (2024). TEMIRCHILIK KASB-HUNARIGA OID LEKSEMALARINING XALQ MAQOLLARIDA NAMOYON BO'LISHI.

Date: 13th January-2025

25. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING «DEVONU LUG'OTIT TURK» ASARI-ILMIY AHAMIYATLI ME'ROS.
26. Oxunjonovna, B. D. (2023). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING AHAMIYATI.
27. Oxunjonovna, B. D. (2024). RESPUBLIKAMIZDA DAVLAT TILI SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHNING AMALIY TAJRIBALARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2)*, 44-49.
28. Oxunjonovna, B. D. (2024). ISH YURITISHDA TIL MADANIYATI VA SO 'ZLASHUV ODOBINING AHAMIYATI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2)*, 8-13.
29. Oxunjonovna, B. D. (2024). RASMIY USLUBDA O 'ZBEK TILI: HUJJAT TURLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2)*, 38-43.
30. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.
31. Ikromova, S. A. (2024). INTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 99-104.
32. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 20-25.
33. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 29-35.
34. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 59-65.
35. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 93-98.
36. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 8-14.
37. Икромова, С. А. (2024). ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПСИХОЛОГА. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 63-68.
38. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 46-52.
39. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK YORDAMNING ASOSIY USULLARI: MASLAHATLASHUV VA TERAPIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 87-92.
40. Ikromova, S. A. (2024). EMOTSIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIK TA'SIRI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 105-110.

Date: 13th January-2025

41. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING DAVOLASH USULLARI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 75-80.
42. Икромова, С. А. (2024). ЭМОЦИИ И ИХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 49-55.
43. Abdurashidova, G. (2024). O'QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO'RINISHLARINING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLISH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.
44. Abdurashidova, G. (2024, May). O 'smirlarda destruktiv xulq ko 'rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
45. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
46. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.
47. Ikromova, S. A. (2024). JINSIY PSIXOLOGIYA: ERKAK VA AYOL PSIXOLOGIYASI FARQLARI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 277-282.
48. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIYADA ETIKA VA QONUNLAR: PSIXOLOGNING JAVOBGARLIGI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 265-270.
49. Ikromova, S. A. (2024). YOSHLAR VA PSIXOLOGIK KRIZISLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 283-288.
50. Ikromova, S. A. (2024). FREUD VA UNING PSIXOLOGIYA ILMIGA QO 'SHGAN HISSASI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 319-322.
51. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYA: GURUHLAR VA IJTIMOIIY TA 'SIRLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 271-276.
52. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYANING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 193-196.
53. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA O 'QITISHDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING ROLI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 108-113.
54. Akbarovna, I. S. (2024). BOLALARNING O 'QISH VA YOZISH KO 'NIKMLARINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 120-125.
55. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA 'LIMDA O 'YINLAR ORQALI O 'QITISH: AFZALLIKLAR VA USULLAR. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 126-131.

Date: 13th January-2025

56. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 114-119.
57. Akbarovna, I. S. (2024). STRESS, DEPRESSIYA VA BOSHQA RUHIY HOLATLARNING PSIXOLOGIYADAGI O'RNI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 7-13.
58. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARNING AHAMIYATI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 14-19.
59. Akbarovna, I. S. (2024). QAYTA ISHLASH JARAYONI, XOTIRA, FIKRLASH VA MUAMMONI HAL QILISH. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 32-37.
60. Akbarovna, I. S. (2024). IJTIMOIIY MUNOSABATLAR, GURUH DINAMIKASI VA INSONLARNING IJTIMOIIY DAVRANISHLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 26-31.
61. Akbarovna, I. S. (2024). EMOTSIYALARNI TANISH, IFODALASH VA BOSHQARISH USULLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 20-25.
62. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.

